ODVOLÁNÍ K CÍSAŘI

Původ materiálu
Pechar Jaroslav, upravila Marta Sedláčková
Pořadí v lekci
32

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU:

a) Pro Teofila:

Teofil se může ptát: Vyprávěl jsi, Lukáši, o tom, jak to bylo s Pavlem v Athénách, v Efezu. Ale ani v domovském Jeruzalémě se situace nevyvíjela dvakrát příznivě – velekněží ho vyslýchali a dokonce ho Římané museli uvěznit, aby ho před Židy zachránili. Spravedlivý soud se ale stále zdá vzdálený. Mohl Pavel vůbec spoléhat na spravedlivé rozhodnutí nekřesťanského soudce? Může ten proniknout do toho, o jaký spor tu jde?

b) Pro střední a starší školní věk:

Kdo je soudce? Viděli jste ho „při práci“? Nač se ptá při soudu – na to, co ho zajímá osobně, nebo na to, co se týká případu? Chce slyšet i něco jiného?

(Další možné otázky v Otázkách k rozhovoru.)

c) Pro školní věk obecně:

Zažili jste někdy vyšetřování (např. nějaké lumpárny)? (Ve škole, ve třídě, doma mezi sourozenci. – Nechte děti případně vyprávět svůj příběh.) Připravte si obrázky, cedulky, postavičky „obžalovaný“, „žalující“, „svědek“, „soudce“ – spolu s dětmi si povídejte, kdo je kdo – kdo co dělá, kdo byl kdo v jejich příběhu. Při vyprávění o Pavlovi nechte děti přiřazovat role k jednotlivým postavám. „Kdo byl Pavel?“ atd. (Můžete využít toho, že Pavel byl obžalovaný, ale v určitou chvíli se změnil ve svědka Ježíše Krista.)

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

Poznámky pro učitele pro pochopení situace v textu popsané:

- Pavlova důvěra v soudní řízení- (v.10) stát před soudem ve společnosti, kde platí právní zásady (v římské říši aspoň pro římské občany platily), neznamená být vydán napospas zlému, bezbožnému světu. Pavel se už během svých cest několikrát před soudy s představiteli státu ocitl – a závěrečná část jeho příběhu (celkem 8 kapitol) je vlastně jeden velký proces a dokonce se nedovíme ani jeho výsledek. Přestože vykonavatelé práva nejsou nijak ideální (Felix čeká úplatky), neobrací se k nim Pavel zády, nepovyšuje se na ně, ale svou situaci využívá ke zvěstování evangelia.

- **Pavel před Felixem** (kap. 24) - ani tváří v tvář držitelům moci nezůstává Pavel beze slov (L 12,11nn; Sk 9,15nn). Věcně a klidně vyvrací lživá obvinění a nakonec předloží problém tak, že je mimo kompetenci úřednického rozhodování. Felixova alibistická reakce (24,22) dává vlastně průchod bezpráví, ale zároveň (byť skrytě) i Božím plánům.

- **obhajoba společenské nepodvratnosti křesťanství -** Ač je Pavel obviněn původně veleradou, hájí se před institučními představiteli římského státu (Felix, Festus, Agrippa). I žalobce je Říman – právník Tertullus. Na jeho obvinění „*tento člověk po celém světě (tj. v celé římské říši) vyvolává nepokoje*“ (v.5), Pavel odpovídá poukazem na neopodstatněnost a nedoložitelnost takových obvinění (v. 20n). Pavel zůstává ve vazbě kvůli nerozhodnosti a zkorumpovanosti prokurátora Felixe. Ani další slyšení před Festem a před Agrippou neposkytuje důkaz o nějaké Pavlově kriminální či protistátní činnosti, naopak – výsledný (ovšem pouze soukromý) verdikt zní „*nedělá nic, za co by zasluhoval smrt nebo vězení“* (26.31).

Zároveň je z celého podání zřejmé – jestliže Pavel učinil tak hluboký dojem na římské úředníky i krále Agrippu, znamená to, že křesťané nejsou žádní neučení prosťáčci, ale jejich zvěst osloví i „vzdělance“ a elitu.

- **věřím** (24, 14) - je Pavlovo krédo, vyznání. Věří zvěsti Písma (Mojžíš a proroci), má naději, že poslední slovo nemá smrt, ale Bůh – a tak usiluje o to mít čisté svědomí. Základní křesťanské důrazy se pokouší předložit tak, aby byly srozumitelné pro římského úředníka, který o Kristu a křesťanech nic neslyšel. Vyznání víry je odpověď, kterou křesťané formulují vždycky, když je potřeba vyložit, co věříme (a co to znamená) pro ty, které oslovujeme, tak aby tomu mohli porozumět.

- **různé pohledy na křesťanství** - 24. a 25. kapitola Skutků shrnují zřejmě i různé vnější pohledy na křesťanství: nazorejská sekta (24,5), která řeší spory o jakéhosi mrtvého Ježíše (25,19). Lhostejné pohanství vidí v křesťanské zvěsti spory o malichernosti či soukromé náboženské záležitosti.

Podstatné je, že Pavel svoje věznění vyznavačsky zasazuje do úplně jiného kontextu – do souvislosti se svým povoláním kázat pohanům. Je ve vězení, ale dal mu zcela jiný smysl.

Jak pojmout výklad pro děti – např.:

- s pomocí motivace pro Theofila jako poutavé vyprávění o Pavlových peripetiích (včetně podrobností). (Pro děti zvyklé poslouchat delší vyprávění.) Jako pomůcky můžete využít mapy, obrazotvornost dětí využijte k ilustracím (např. každé dítě maluje jednu scénu, můžete se domluvit na charakteristických znacích postav, vytváří se leporelo/komix.)

- jako rozhovor nad pracovním listem – viz níže popis. Popisujte reakce apoštola Pavla, srovnávejte s reakcemi dětí. Příběh nemusíte převyprávět do detailů – starším dětem ho můžete nechat přečíst apod. Cílem je přiblížit, jak může reagovat věřící člověk na nespravedlnost – jak by mohlo reagovat i dítě ve svém životě. (Pro starší děti.)

- jako rozhovor s pomocí obrázků nebo postaviček, viz. motivace c), opět platí, že příběh není nutno převyprávět úplně do detailů. Cílem je aby dítě vědělo, že Pavel svědčil o Ježíši v každé situaci. (Pro mladší.)

3. FORMULACE TÉMATU

Obsahem příběhu je Pavlova dvouletá vazba u místodržícího v Cezareji – zde je velekněžem a dalšími obžalován z povzbuzování k nepokojům, atd. Přestože místodržící poznává, že není proč ho odsoudit, nechává ho ve vazbě. Když nový místodržící chce proces obnovit v Jeruzalémě (k vlastnímu prospěchu), Pavel se odvolá k císaři do Říma.

V příběhu můžeme zdůraznit to, jak Pavel svoje protahované věznění využívá ke zvěstování evangelia, když hovoří s Felixem. I odvolání k císaři je naplňováním Boží vůle ke zvěstování evangelia v Římě.

4. VYKLADAČSKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

- z celého vyprávění lze vycítit respekt k „úřadům“. Nezaměňujme ho však s nějakou přehnanou ponížeností. Obraty, kterých Pavel užívá (24,10; 26,2-3), jsou minimálním formálním vyjádřením úcty (srovnej začátek řeči Tertullovy 24,1-3). Pavel vystupuje jako ten, kdo si je jist svou věcí, a takto ji prezentuje i těm, kdo jsou v moci postaveni. Římské právo navíc zaručovalo formální spravedlnost a „rovnost šancí“ (viz 25,16), i na to se v textu klade důraz.

5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

6. osnovy vyprávění:

a) osnova pro mladší školní věk:

I. Motivace – jak fungují soudy/kdo je kdo u soudu

II. Pavlovo vyznání víry před Felixem

III. Felix Pavla nechává ve vazbě – Pavel s ním hovoří o Ježíši

IV. Pavlova případu se ujímá Festus

V. Pavel se odvolává k císaři

b) osnova pro střední a starší školní věk:

I. Motivace – jak fungují soudy

II. Tertullova obžaloba Pavla

III. Pavel odmítá, že by vyvolával nepoje

IV. Pavlovo vyznání víry před Felixem

V. Felixův zájem o Pavlovy výklady se mění v zájem o úplatek

VI. Pavlova případu se ujímá Festus

VII. Pavel se odvolává k císaři

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDEŇKA ŠORMA

Tentokrát je lepší pracovat s obrázkem před vyprávěním. Do situace vyšetřování je asi třeba děti nejprve uvést rozhovorem o tom, kdy něco provedly a pak se zjišťovalo, kdo to provedl (například ve třídě). Děti si buď mohou vybrat jeden případ, jak jsou popsány v ukazujících rukou, nebo mohou reagovat na všechny postupně. Výsledky jejich práce nejprve společně proberte a pak jim vyprávějte, jak se v takových situacích zachoval apoštol a proč.

7. LITURGICKÝ RÁMEC – písně viz níže odkazy

8. VYPRÁVĚNÍ A NÁPADY PRO PŘEŠKOLNÍ VĚK

Pavel snáší nespravedlnost a svědčí o Ježíši:

Už jste na někoho někdy žalovaly? Někdo žaloval na vás? Byla to pravda nebo lež? („To se kecne!“ – situace běžná ze školky i z domova, děti budou mít zážitky, nechte je vypovídat.)

Něco podobného se stalo Pavlovi. Přijel domů do města Jeruzaléma, šel do kostela, aby se pomodlil, ale lidé, kteří ho neměli rádi, na něj vymysleli lest. Běželi k soudci a hrozně na něj žalovali, jenže nic z toho nebyla pravda – že navádí lidi, aby se bouřili a prali s jinými, aby neposlouchali vládce, dělali nepokoje. Pavla zavřeli do vězení. Soudce po žalobníčcích chtěl nějaký důkaz. Víte, co je to důkaz? Ale žalobníčci žádný neměli. Pavel se hájil: poslouchám Boha a věřím Ježíši, nic zlého jsem neudělal.

Co měl udělat teď soudce, když si vyslechl žalobníčky i Pavla? (Děti určitě přijdou na to, že ho měl propustit, mají smysl pro spravedlnost.)

Jenže soudce nebyl spravedlivý. Pavla nechal ve vězení, prostě nijak nerozhodl. Bylo to hrozné, Pavel nesměl z vězení ven, bylo to nespravedlivé. Pavel by mohl být velmi naštvaný, zlobit se a vztekat se. Ale on přesto nebyl smutný – pokaždé, když ho soudce zavolal, pověděl mu zas další kousek příběhu o Pánu Ježíši. Trvalo to dva roky, to je tedy pěkně dlouho! (Můžete s dětmi projít dvakrát všechna roční období „celou zimu, celé jaro…“ – představa o čase je u nich ještě nerozvinutá.)

Po té dlouhé době se Pavel rozhodl – když ho nechce propustit tento soudce, ať ho tedy soudí císař (vysvětlete – třeba jako nejvyšší král – v dalším příběhu se totiž objevuje král Agrippa). Soudce musel Pavla poslat k císaři. Má Pavel strach, co myslíte? Pavel se už těší – ať ho pustí nebo ne – i tam bude vyprávět o Pánu Ježíši. To je pro Pavla nejdůležitější.

Výtvarné zpracování: Rozmnožte obrázek apoštola, nechte dětem vybarvit. Pak stříhejte s dětmi z barevného papíru proužky, které budete lepit (přes Pavla) jako vězeňské mříže (proužky můžete také trhat, nebo je mít připravené). Můžete také připravit komiksové bubliny z papíru, na které děti nakreslí, co Pavel říká v tom vězení – nechte na jejich fantazii, jak to udělají.

9. VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK

I. PAVEL PŘED SOUDEM

V Jeruzalémě chtěl Pavel vyjít vstříc svým spolubratrům a ukázat veřejně svoji úctu k Mojžíšovu zákonu, ale pro podezření, že přivedl do chrámu pohana, je nyní před soudem v Cesareji. Místodržící Felix má rozhodnout, jestli se Pavel dopustil nějakého trestného činu, nebo ne. Za žalující stranu se dostavilo několik členů židovské rady. Měli s sebou právníka jménem Tertullus, který přednesl tři body obžaloby: Pavel vyvolává nepokoje, je hlavou nazorejské sekty a pokusil se znesvětit chrám. Jeho slova pak byla potvrzována dalšími zástupci židovské rady.

II. PAVLOVA OBHAJOBA

Pak dostal slovo Pavel, aby se hájil. Rozebírá jeden bod po druhém. Nejprve k tomu, že vyvolává nepokoje: Felix si může zjistit, že Pavel do Jeruzaléma nepokoje dělat nepřišel. Byl v Jeruzalémě sotva o něco víc než týden a žádný rozruch nedělal. Navštívil několik synagog, prošel se po městě – nikdo ho však nemohl spatřit, jak vyvolává nějaké spory a hádky, či dokonce srocení davu. Ano, chrám navštívil. Ale nedělal tam žádné nepřístojnosti. Dobře zná Mojžíšův zákon a ví, co se v chrámě smí a co ne. Přišel tam, aby zaplatil chrámovou daň a vykonal očistné obřady. Již to by mohlo být dostatečným důkazem, že Pavel je věrný předpisům Zákona! Při ničem z toho nedošlo k žádným zmatkům, shluku lidí či k nějakým nepřístojnostem.

Jenže pak přišli jacísi židé z Malé Asie. To oni by se měli dostavit k tomuto soudu, protože kvůli nim se najednou začali lidé srocovat, až to nakonec dospělo tak daleko, že musela zasáhnout římská posádka, aby udělala pořádek. Jestli tito maloasijští židé něco konkrétního mají, nechť přijdou a přednesou to. Z těchto lidí, kteří na něj teď tady žalují, u toho nebyl ani jeden. A když ho pak vyslýchali před veleradou, nenašli při něm žádný zločin. „Všechno, co jsem udělal, bylo jen to, že jsem řekl: Pro víru ve zmrtvýchvstání jsem dnes od vás souzen!“

Jediné, co by se z celé obžaloby aspoň trochu blížilo pravdě, mohla být Pavlova příslušnost ke skupině následovníků Ježíše Nazaretského. Ano, hlásí se k nim. Snaží se poslouchat Mojžíše a jeho Zákona přesně tak, jak ho vykládal Ježíš Nazaretský. Podle jeho příkladu se snaží pochopit, co slova Písma chtějí říct. Pavlovi žalobci tomuto směru říkají „sekta“. Je to falešné označení – vždyť Pavel chce sloužit stejnému Bohu, kterému slouží i oni.

III. FELIXOVO ROZHODNUTÍ – NEROZHODNUTÍ

Místodržící Felix dobře chápal, o co tady jde. Jeho žena byla židovka, navíc z židovského královského rodu. Felix tedy znal dobře židovské náboženství i směry, které se v něm objevovaly. Mohl by Pavla okamžitě propustit s tím, že státní zákony opravdu porušeny nebyly, a jestli jde o nějaký věroučný spor, to mu nepřináleží rozhodovat. Přesto však Pavla nepropustil. Prý musí ještě vyslechnout jeruzalémského důstojníka. Zatím ať Pavel zůstane ve vězení, to však má být mírné, a povolují se mu i návštěvy zvenčí.

Co to bylo za rozhodnutí? Felix věděl, že není za co Pavla odsoudit. Nechtěl si to však rozházet s židovskou radou. V Jeruzalémě a vůbec po celé zemi měla velký vliv a nebylo radno si tyto lidi znepřátelit. Nejlepší bylo nerozhodnout, odložit výrok na neurčito – a vlk se nažral a koza zůstala celá. Nemusel udělat zjevně nespravedlivé rozhodnutí a odsoudit Pavla a zároveň mohli být židovští předáci spokojení alespoň potud, že Pavel už nemohl vycházet mezi lidi a šířit svoje názory.

IV. PAVEL VE VAZBĚ

Felix si pak často Pavla předvolával a nechal si od něho vyprávět o křesťanství, o víře v Krista. Pavel této možnosti plně využíval: svědčil Felixovi a jeho ženě o Ježíši. Felix poslouchal docela rád – ale něco také rád neslyšel. Třeba když Pavel mluvil o spravedlnosti: že když člověk ví, kde je pravda, tak za ní má stát, ať je mu to vhod či nevhod. Nebo o zdrženlivosti: že by člověk měl umět omezit sám sebe, své potřeby i choutky, aby mohl pomáhat druhým. A už vůbec se mu nelíbilo, co Pavel povídal o posledním soudu: že není jedno, jak žijeme, protože Bůh jednou bude posuzovat každý skutek, každé slovo, ba i každou myšlenku.

Tak se to táhlo dva roky. Zároveň Felix doufal, že Pavlovi dojde, že nějaký ten úplatek by mohl jeho čekání na rozsudek výrazně zkrátit. Ale Pavel se k žádnému úplatku neměl. Po dvou letech byl místodržitel Felix ve svém úřadu nahrazen Porciem Festem, ale svému nástupci nezanechal „čistý stůl“. Zanechal mu Pavla ve vazbě, snad proto, že nestál o to, aby ho na nové působiště provázely nějaké špatné reference ze strany židovské rady.

V. PAVLOVA PŘÍPADU SE UJÍMÁ FESTUS

Nové koště dobře mete. Už třetího dne po svém nástupu začal Festus objíždět svěřenou oblast a přijel do Jeruzaléma. Pavlovi nepřátelé se hned obrátili na nového místodržícího, jestli by nebyl tak laskav a nemohl nechat Pavla převézt do Jeruzaléma. Festus ale tak laskav nebyl a rozhodl, že soud bude v Cesareji, ať se tam zástupci židovské rady dostaví. Snad ten případ už znal a věděl, že takovéhoto přesunu už jednou mělo být využito k vraždě obžalovaného, snad nechtěl zbytečně vycházet vstříc židovské radě, dokud nebude vědět, na čí straně je pravda. A mohla za tím být i úvaha – proč složitě zajišťovat eskortu a transportovat vězně do Jeruzaléma, když se Festus sám za pár dní tak jako tak vrací do Cesareje a žalobci tam snadno mohou vyslat své zástupce.

Po návratu do Cesareje dal Festus hned druhý den Pavla předvolat. Z Jeruzaléma mezitím dorazili i žalobci, kteří proti Pavlovi přednášeli jedno obvinění za druhým. Festus byl ale soudce a soudce chce nejen slyšet obžalobu, ale také vidět důkazy. Pro žádné z obvinění ale žalobci důkazy neměli. Pavlova obhajoba tedy byla docela snadná: „Neprovinil jsem se ničím ani proti židovskému zákonu, ani proti chrámu, ani proti císaři.“

Festus pak nabídl přenesení sporu do Jeruzaléma. Za ten krátký čas už pochopil, že vliv židovské rady je velký a není radno si ji znepřátelit. Tím, že by se záležitost přenesla do Jeruzaléma, by on sám nic neztratil, ale židovskou radu by si tím naklonil. Navíc by se aspoň na

čas elegantně zbavil nepohodlného a táhnoucího se případu.

VI. PAVEL SE ODVOLÁVÁ K CÍSAŘI

Pavel rychle pochopil, o co tu jde. Ví, že tady už nejde o spravedlnost. Stal se zrníčkem, které se chystají dvě velká kola semlít na prášek. Na jedné straně je to kolo římské soudní mašinérie, která vyřizuje věci způsobem pro ni nejpohodlnějším, na straně druhé je to kolo židovské rady, která má v záloze nájemné vrahy.

Jako Kristův apoštol má ještě tak mnoho vykonat, a místo toho trčí ve vězení. Má před sebou přece ještě mnoho práce. Sám Kristus mu to tehdy v Jeruzalémě řekl, že o něm musí svědčit i v samém Římě (23,11). Proto se Pavel rozhodne k závažnému kroku. Využije práva, které má jako římský občan, a žádá, aby jeho záležitost posoudil sám císař. Ten ať rozhodne o jeho vině či nevině. Na to mohl říci Festus jediné: K císaři se odvolal, k císaři půjde. Pavla čeká cesta do Říma.

MODLITBA

Děkujeme ti Pane, že jsi nám odpustil naše viny, a tak se nemusíme bát tvého soudu. Prosíme, dej nám sílu, ať jsme v tomto světě věrní především tobě samému. Amen.

10. NÁMĚTY K ROZHOVORU

- Je to vždycky hanba, když stojí člověk před soudem jako obžalovaný? Nebylo divné, že Pavel se domáhal toho, aby byl souzen, když se odvolal k císaři? Mohl se bránit proti fanatismu svých soukmenovců nějakým jiným způsobem?

- Obejde se společnost bez soudů a soudců?

- Co je to úplatek? - Co je to kauce? (někdo je propuštěn na základě kauce)

- Co to znamená, že někdo „leští kliky“, „podkuřuje mocným“, je „nekriticky loajální“? Jak by Pavel mluvil, kdyby se chtěl zalíbit prokurátorovi? Mluvil by o Kristu? Koho by chválil?

11. A JEŠTĚ SE OHLÉDNĚTE...

Vybrali jste si způsob, jakým budete s dětmi pracovat? Co je vaším cílem – zkuste si ho napsat, vybrat pro něj nejvhodnější způsob práce a po hodině se k němu vraťte – povedlo se?

Odkaz na pracovní list

32 Odvolání k císaři

Odkaz na píseň

Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou

Tou cestou dál (SV340)

To já, ó Pane můj, půjdu, když mne posíláš

Proč pro Krista neměli místa (SV269)

Novej den (SV124)

Jen ty, Pane můj, jen tys můj štít

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Skutky

Biblický odkaz (kat)

Skutky 24,1–25,12